

Slavistiikan opetuksen polttavat haasteet – Slavistipäivä 2015 Tampereella

Jokavuotinen Suomen slavistiipiiri ry:n järjestämä Slavistipäivä järjestettiin tänä vuonna Tampereella 6.3.2015. Räntäsateinen ja harmaa Tampere sai silloin vastaanottaa noin kolmekymmentä eri puolilta Suomea tullutta osallistujaa.

Neljä tuntia kestänyt ohjelma oli jaettu neljään eli paneelikeskusteluun, jotka käsitelivät päivän nimen mukaisesti Slavistiikan (yliopisto-)opetuksen haasteita. Kuhunkin paneeliin oli kutsuttu osanottajat kaikista niistä yliopistoista, joissa on slavistiikan alan oppiaine tai oppiaineita eli Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Tampereen ja Turun yliopistoista sekä Åbo Akademista. Paneelien pääkieli oli suomi, mutta tarpeen vaatiessa käytettiin myös ruotsia ja venäjää.

Paneeleista ensimmäinen, ”Pääsykokeiden piinat” keskusteli opiskelijavalinnasta. Paneelin puheenjohtajana toimi Jouni Vaahtera (Helsingin yliopisto) ja osallistujina Martina Björklund (Åbo Akademi), Mika Lähtenmäki (Jyväskylän yliopisto), Eila Mäntysaari (Tampereen yliopisto), Jenniliisa Salminen (Turun yliopisto) ja Marja Sorvari (Itä-Suomen yliopisto). Paneeli vertaili hakijamääriä, kilpailun kovuutta eri yliopistojen välillä sekä valintakokeiden tehtävyyttä. Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistoissa käytetään haastatteluja kirjallisen kokeen lisäksi, kun taas muissa yliopistoissa valintakoe on pelkästään kirjallinen koe. Haastatteluja käyttävien yliopistojen edustajat korostivat haastattelun olevan melko hyvä, vaikkakaan ei aukoton keino testata hakijoiden motivaatiota ja suomen kielen taitoa.

Åbo Akademin venäjän kielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen sekä Helsingin yliopiston Länsi- ja eteläslaavilaisten kielten oppiaineeseen voi hakea ilman ko. kielen taitoa. Muissa slavistiikan alan oppiaineissa vaaditaan venäjän taitoa, jota testataan erilaisin kielioppi-, sanasto- ja kirjoitustehtävin. Kaikissa oppiaineissa testataan myös suomen tai ruotsin taitoa. Joissakin on myös jonkinlainen yleisempää kielellistä lahjakkuutta testaava osio. Kaikki paneelien osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että opintomenestyksen takaa ennen kaikkea motivaatio ja aito mielenkiinto opiskeltavaan aineeseen, ei kielitaidon lähtötaso.

Toisen paneelikeskustelun aiheena oli ”Venäjän- ja suomen/ruotsinkieliset opiskelijat tutkinto-ohjelmissa”. Paneelin puheenjohtajana toimi Johanna Viimaranta (Turun yliopisto), ja siihen osallistuivat lisäksi Julia Ekman (Helsingin yliopisto), Päivi Kuusi (Itä-Suomen yliopisto), Alexei Lobski (Jyväskylän yliopisto), Larisa Mokrobodova (Åbo akademi) ja Olga Nenonen (Tampereen yliopisto). Paneeli aloitettiin provokatiivisella kysymyksellä, onko kahdessakymmenessä vuodessa juurikaan päästy eteenpäin siinä, miten oppiaineet kykenevät vastaamaan erikielisten opiskelijoiden tuomaan haasteeseen. Kaksikymmentä vuotta viittasi aikaan, joka on kulunut 1990-luvulta, jolloin venäjää äidinkielenään tai kotikielenään puhuvia opiskelijoita alkoi tulla suuressa määrin venäjä vieraana kielenä -oppiaineisiin. Keskustelussa todettiin, että vaikka haaste on tosiaan ollut jo pitkään olemassa, on se muuttanut muotoaan,

koska nykyiset venäjänkieliset opiskelijat osaavat kyllä useimmiten hyvin suomea (ja tätä testataan myös valintakokeissa), mutta heidän venäjätaitonsa on etenkin kirjoittamisen osalta kirjavaa. 20 vuotta sitten oli päinvastoin, suomen kielen taito saattoi olla usein heikko, mutta venäjä vahva.

Keskusteltiin myös siitä, pitääkö tai pitäisikö suomen-/ruotsin- ja venäjänkielisten opiskelijoiden opetus olla integroitua vai eriytynyttä ja miksi. Useimmissa oppiaineissa ei ole resursseja opintojen eriyttämiseen erikseen venäjää äidinkielenään puhujille, joten heitä joudutaan opettamaan pitkälti samoissa ryhmissä. Paneelit olivat periaatteessa sitä mieltä, että samoissa tutkinto-ohjelmissa opiskeleville vaatimusten pitäisi periaatteessa olla kaikille samat, mutta myönsivät, että käytännössä näin ei välttämättä ole. Vähiten ongelmallisena erikielisten ja eritasoisten opiskelijoiden yhteisopiskelun näki Åbo Akademien edustaja Larisa Mokrobodova, jonka mukaan heidän erittäin pienissä ryhmissään jokaisen opiskelijan tarpeet voidaan ottaa yksilöllisesti huomioon.

Kolmannessa paneelikeskustelussa puhuttiin integroidusta kieliharjoittelusta eli Aleksanteri-instituutin koordinoimasta suomalaisten venäjän oppiaineiden yhteisestä pääaineopiskelijoille tarkoitettusta kymmenen viikon mittaisesta opiskelusta Tverissä. Paneelin puheenjohtajana toimi Marja Sorvari (Itä-Suomen yliopisto) ja siihen osallistuivat Julia Ekman (Helsingin yliopisto), Eila Mäntysaari (Tampereen yliopisto), Alexei Lobski (Jyväskylän yliopisto), Larisa Mokrobodova (Åbo akademi) ja Johanna Viimaranta (Turun yliopisto). Käsiteltäviä kysymyksiä oli kieliharjoittelun pakollisuus, eli se,

millaisilla perusteilla yhteisen kieliharjoittelun voi jättää väliin ja miten korvaavat suoritukset eri yliopistoissa järjestetään, sekä kieliharjoittelun ja siellä suoritettavien kurssien asema eri venäjän oppiaineiden opetussuunnitelmissa.

Eri yliopistoissa oli näistä kai- kista hyvin vaihtelevia käytäntöjä alkaen jo siitä, että samoista suori- teista kursseista saa eri yliopistoissa eri määrän opintopisteitä. Kaikki osallistujat olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että tämä jo vakiintunut yhteinen kielihar- joittelu on venäjän opiskelijoille (niin suomen- tai ruotsinkielisille kuin venäjää äidinkielenään pu- huvillekin) erinomainen tilaisuus parantaa kielitaitoaan ja tutustua omakohtaisesti venäläiseen yli- opisto-opetukseen, ja elämänme- noon muutenkin. Toivottiin, että Aleksanteri-instituutti kykenee koordinoimaan ja rahoittamaan yhteistä kieliharjoittelua myös tulevaisuudessa.

Viimeinen paneelikeskustelu käsitteli yhtä aikamme suurista yliopistojen kohtalonkysymyk- sistä eli profilointia. Tämän ”pro- filoinnin haasteet ja todellisuus” -nimisen keskustelun puheen- johtajana toimi Arja Rosenholm (Tampereen yliopisto) ja sen osallistujina Martina Björklund (Åbo akademi), Päivi Kuusi (Itä-Suomen yliopisto), Mika Lähteenmäki (Jyväskylän yliopis- to), Mihail Mihailov (Tampereen yliopisto), Ahti Nikunlassi (Hel- singin yliopisto), Maija Könönen (Itä-Suomen yliopisto) ja Johanna Viimaranta (Turun yliopisto). Keskustelu osoitti eri yliopistojen venäjän oppiaineiden olevan hy- vin eri vaiheissa profiloitiasissa – siinä missä asiassa pisimmälle edenneessä Jyväskylän yliopis- tossa kielten laitoksen valitsema profiili on jo pitkään näkynyt niin opetuksessa, tutkimuksessa kuin rekrytoinnissa, monissa muissa yliopistoissa on pystytty vasta tekemään yleisiä linjauksia niis-

tä vahvuuksista, joiden pohjalta toimintaa pyritään kehittämään.

Keskustelussa kävi ilmi myös eri yliopistojen erilainen suhtau- tuminen humanistiseen tutkimuk- seen ylipäätään, mm. Itä-Suomen yliopistossa Venäjä ja rajatutki- mus ovat painopistealueita koko yliopiston tasolla, kun taas mm. Turun yliopiston yleisissä linja- uksissa ala tai muukaan huma- nistinen tutkimus ei juuri näy. Nykyisten suurten laitosten (joissa on edustettuna joko kaikki vieraat kielet tai suuri joukko niitä) tasol- la on kaikkialla tehty linjauksia laitoksen vahvuuksista, mutta useat osallistujat totesivat näiden profiilinmäärittely-yritysten ole- van vielä niin yleisellä tasolla, että lähestulkoon mikä tahansa alan tutkimus voidaan halutessaan katsoa sopivan määriteltyihin profiileihin. Keskusteltiin ky- symyksestä, missä profiloinnin pitäisi näkyä – opetuksessa, tutki- muksessa, jatkokoulutuksessa vai missä. Tähän liittyen todettiin, että profiloinnissa ei ole mitään uutta, koska henkilökunnan erityisalut ovat aina näkyneet näissä kaikissa.

Kaikkein ongelmallisimpana profiloinnin kohdalla nähtiin kui- tenkin perustutkinto-opetus, kos-

ka nykyisissä hyvinkin suppeiksi muodostuneissa opetusohjelmissa valinnaisten opintojen osuus on vähäinen ja muun muassa aineen- opettajakoulutus asettaa omat vaatimuksensa perustutkintojen sisällölle. Kaikkinensa profilointi nähtiin kaksiteräisenä miekkana, jonka toinen terä on sen kiinteä yhteys resurssien vähenemiseen ja vähentämiseen, kun taas toise- na puolena on keskittyminen sii- hen, minkä kukin parhaiten osaa.

Kaikkinensa Slavistipäivän tämänkertainen formaatti eli paneelikeskustelut ajankohtaisista, kaikkia slavistiikan yliopisto- opetuksen kanssa tekemissä ole- via koskettavista aiheista nähtiin onnistuneena. Panelistien lisäksi keskusteluihin osallistui aktiivises- ti yleisö, mikä laajensi näkökulmia entisestään. Slavistipäivän yhtey- dessä järjestettiin myös Suomen slavistipiiri ry:n sääntömääräinen vuosikokous, jossa keskustelua riitti niin pitkään, että vahtimes- tari joutui häätäämään innokkaat keskustelijat tilan varausajan jo loputtua.

Johanna Viimaranta
Suomen Slavistipiiri ry:n
puheenjohtaja

Seksuaalivähemmistöistä Maidanin feministeihin

Tämän vuoden brittiläinen Venä- jän ja Itä-Euroopan tutkijoiden BASEES-konferenssi järjesteti- in tuttuun tapaan Fitzwilliam collegessa Cambridgessa maa- liskuun viimeisenä viikonlop- puna. Suuren osanottajamäärän vuoksi myös viereinen Churchill college oli otettu käyttöön. Oh- jelmaan merkittjä paneeleita oli yhteensä 116, joista tosin muutamia oli jouduttu perumaan. Osanottajia oli kaikkiaan yli 400, mikä tekee BASEESista yhden Euroopan suurimmista Venäjän

ja Itä-Euroopan tutkimuksen kon- ferensseista. Tunnelma oli siitä huolimatta intiimi – vaikka mo- nissa paneeleissa yleisön määrä jäi kohtalaisen pieneksi, keskus- telua ja kommentteja virisi siitä huolimatta. Ensimmäistä kertaa osassa paneeleista käytettiin työ- kielenä myös venäjää, eikä tämä näyttänyt aiheuttavan suurempia ymmärtämishäiriöitä.

Plenaariesitelmissä Vicken Cheterian käsitteli vasta ilmesty- neen kirjansa perusteella Armeni- an kansanmurhaa, josta tuli tänä